

Nelaimė

Mane ištikio nelaimė. Nelaimė ta, kad aš nenekėnų valdžios. Tulas tik pasijuok - būta čia nelaimės, tai juk sa- vai manei suprantama? Tačiau man - ne. Aš norėčiau mylėti, gerbti savo valdžią, pasitikėti ja ar bent jau būti jai abejingas, tiesiog užmiršti - de ja, neišsėna. Protas ir išsilavinimai man sako, kad negerai nekėsiu pats valdžios, savo nepri- klausomus Tybėnės piliečius laisvai išrinktus valdžios, todėl aš ilgai laiko net sau neleidau to prisipažinti. Šiaip jau ir dabar tebeimanau, kad lengvabūdiškias maistavimas - tiesiog nesurendimu ir tušėios puikybės požymis, noras atkreipti į save dėmesį, ne daugiau. Taip kalba protas, tačiau jausmai sako kitą: aš nenekėnų valdžios, nekėnėnų tulžinai, karčiai ir karštai, nekėnėnų naujaiti, paprastai ir iš vis širdies, ir visiškai nenumanau, ką daryti. Tai ne koks nusistatymas, o tik pliki jausmai, kurie nebesitaria su protu. O tai tikra nelaimė.

Nekėnėnų aš valdžios todėl, kad ji išpovė Vilniuje ko- ne visus senus didingus medžius ir toliau nesulaukiami tai gen, tai ten po kelis vis išpujaua, netgi tokiose atokiuose, tiesiog, visų užmirštuose užkampiuose, kur nė galva neat- čiuoja. Žinoma, protai - tai toli gražu ne argumentas nekėsti valdžios, juokingas menkinėkis, pagalkov tik - medžiai! Nors, kita vertus, medžius pajuna be jokios suprantamos paskirties. Taip, senis didingi medžiai pavojingi žmonių sveikatai ir net gyvybei, sen gali nulūžti šaka ir užkirsti ant galvos. Bet ant galvos gali užkirsti, kaip rodo nelabai sena patirtis, ir varvelkis nuo stogo, tik argi dėl to kas ardo stogus, grįaua namus? Teisybė, medžius, kaip ir namų stogus, reikia bent kiek prižiūrėti, o tai valdžiai papildo- mas vargas. Tačiau dėl to pjauti medžius - ar ne tas pat, kas giljotina gydyti skaudanti dantį? Be to, nuožmiai apipjuosyti ir visai sveiki, visai jauni medžiai, kurie tikrai negalėjo niekam kelti pavojaus, net j jokius laidus neske- sėnuo! Kiti iškisė tiesiog iš pasaknių (pavyzdžiui, Serei- kiškių suode pernai), ir anipatol net ne tuopos, kurių atžvil- ju apskritai vykdomas tikras genocidas.

Taigi piliėčių skygoms sumetimais šitokia vajuas pa- aiškinti nekąp negalina (juoba kad kitose gyvenimo sri- tye tu paeičių piliėčių saugumas neratai suvis nė motais). Gal galima jį paaiškinti estinetiniais sumetimais? Iškirsime medžius, ir senas Vilnius atjaunės - kaip tulas skustagal- vis su "mobiliau" teatre, tikras tautinis pasidžiūzimas.

Taigi ir neišsėna įsitinti proto dėl medžių naikinimo, o jausmams argumentų išvis nereikia. Kaskart grįždamas namu visų pirma išsėnuo, kaip ir visi, gėdinti gėdinti mi- lūniški, milžiniški, senų kaip pati amžinybė tuopu, pakeldav- uos galvą ir išgrūdavau jas šnabzdžiu man iš aukštybių kažką labai svarbaus, visų svarbiausio, ką sunku, o kad nė neverta žodžiais sakyti, tačiau būtina prisiminti, nelagos - nepamiršti! kaip žvaigždės virš kasdienybės debesų, į ku- rias jos tarši maldai tiesės savo šakas. Vieną kartą nepar- rastai sūniai miegojau, vis būdau, vis varčiau, nerada- ma vienkio, tik paryčiu užmigau, todėl atstiečiau visur pavėlavęs ir itin bjuarinti nusiteikęs. O skubėdamas į miestą išvydau, kad pusės mano medžių nebėra, tik staga- rių ly nukirstas ralkos, iš saubo susuonėtos, virstų į tuš- čią, dyką ir nykių pilvė vietų dangaus.

Tie medžiai čia stulėtoje nuo pat mano vaikystės, kiek siekia atmintis. He laikė išskėle aukštoms savo lajomis, nuo žemės kasdienybės dulkių saugodami, mano praėiti ir ateiti, vaikiskas viltis ir jaunuolio nevilts, amžinus prisit-

minimus ir slaptąsias svajones, iš kurių jau nieko nebekai- kėvo, nė kad jos pildytųsi, o tik džiaugėsi, kad yra, kad tebevyvės, tebeškama lyg dainos pro sucaipatus lipas, netikėtai pavirtusias į spėna. Pasak senosios poėtinės simbolikos, medžio laja atstovauja sielą. Neturiu "rimtų" argumentų, kodėl nereikia kirsti senų medžių, tik širdis verčia kruvinomis asoromis.

Tai manio tėviskė, kaip ta Grianausko sodyba, kurią sutraiškė tarybinis traktorius. Čia prasideda mano mi- niulio, mano Lietuva. Aš nenekėnų valdžios todėl, kad vil- niuje Vilniū, Lietuva. Ir ko labiau myliu Vilniū, Lietuva, tuo labiau nekėnėnų valdžios. O tai tikra nelaimė. Jau tur- būto mėnuo, kai kasdien bent po dukart einu pro savo am- putuotą tėviskį ir tiesiog nevalingai, ne protu, o sukruvin- ta širdimi kažką mirtinai praieikiu, gyvenimu prisieku. Kol kas visai nenutuokiu, ko galėčiau imtis, ar išvis ko, tiesiog neturiu vienas, "normalumas", su savo skausmu, todėl štai rašau į spaudą beviltiškais rašiniais. Bet anksčiau ar vėliau būtina pasitikyti kokias nors progą, kokias nors trumpa, bet lemtinga akimirka, o tada man jau nebereikės dviejoti.

Nekėnėnų valdžios aiškiai, nuožmiai ir besalygiškai, visai kaip prieš dvylika metų. Tada, beje, irgi visais pra- sidėjo nuo "ekologijos", nuo Vilniaus senamiesčio ir apylinkių gnybos. Anuometinė okupacinė valdžia, pa- mema, sumanė per Rusų kapus nutiesti "ekonomikai tie- siog būtiną" greitkeliu viena miestul apvažiuoti - idomiau- sia, kad tai, kad jį to padaryti nespėjo, o jos planus, dėl akių kiek "pakoregavus", įgyvendino jau nauja, nepriklauso- mos Lietuvos valdžia. Ir visos tos Markučių priemiesčio skerdynės buvo tęsiamos kaip tik tada, kai labiausiai tri- ko lėšų būtiniausiems dalykams ir labai raginta "susiver- ži dirfus".

Tačiau visai tai - ir dar daug kas - jau nepataisoma pra- citis, o kad jį nepataisoma, tai savotiškai netgi ramina. Vi- sai neramina tik ateitis, nes ji pemyng lengvai "pataiso- ma". Nes pagal valdžios planus "siemet numatyta varty- ki 14 objektų: Užupyje esančios Šv. Baltramiejaus baž- nyčios aplinka, S. Moniuskus skvera, Pranciškono so- da, Užupio gatvės skvera ir amatų turys" - o visų baltaisia - tai "Stalo kalno ir Katedros aikštės želdinuis" ("Sostinė" ir "Lietuvos rytas", 1999.III.13, p. 9). Štai kur nelaimė, tai nelaimė! Pati Vilniaus, Lietuvos, o gal ir senosios Rytų Europos širdis, kaip jį šitai įlegi ir išbuvo nelėčiama, už- miršta - Ivo pilies Dievo izvanėti ("Nesekantį Tarybinį" stacionų bei laudies estradų, žinoma.) Neabejojū, kad valdžia susidorojimui rengiasi "su pačiais gerbiausiais ke- tinimais", tačiau gerai kontinimas, kaip žinome, ir kelias į pragarį grįstas. Nesai "Odmūnių sindromo" recidyvai bei psichopatologinis "lunaparakas" Gedimino kalno pa- bėdėjęs praėjusių metų rudę (jau kalbėti apie miestę medžius) labai aiškiai rodo, ko maždaug galima tikėtis.

Kaip mokėsiu mokėtijos, sutikčiau išlaikyti valdžią tik už tai, kad jį paprasčiausiai nieko nedarytų, jei nežino, ką daro.

Štai ar protas, protas bei patirtis gudžia, kad ir šitai valdžiai anksčiau ar vėliau būtinai ateis galas. O paklau- sęs jausmų, tai būčiau laimingas, galėdamas ko padėti.

Praeitios praeities beiškant

Paskutiniame "Šiaurės Atėnų" numeryje (p. 11) gerbiama- sias Ipolitas Užkurnys vaizdingai ir jautriai dėsto savo mintis apie nepelnytai užmirštus tuos didvyrius Juozo Bal- tušį ir Petrą Cvirką, kuriems šiais metais sukana apvalios datos.

Straiptinio autorius, atrodo, mažumėlę susipainiojo savo vaizdingų minčių verpetuose, sugrėdintas Petrą Cvirką ir Igną Seinū. O gal skaitydamas "Raudonajį tvaną" ką ku- riuos paslupus bus pralėdęs. Atsvirkime p. 87-88. Štai citata:

"... naujosios vyriausybės oficioze rašytojas Petras Cvir- ka plačiai pasakoja apie tai, kaip buvo sutikta Lietuovs žy- gtuojanti raudonoji kariuomenė. "Raudonoji armija buvo visų laikų Lietuvos būriųjų pikta šmeižama, bet dabar vis- sas kraštas gal savo akimis įsitikinti, kad mas saugos pati geriausia pasaulio kariuomenė" - sušunka Cvirka ir užba- gia: "Lietuvių tauta turi būti dėkinga už tai, kad ji atgavo iškraį laisvę". "Bet galėjo žmogus su savo galva ant pe- čiu, savomis akimis kaktose ir su šiek tiek išlavintu skoniu ka nors panašias rašyti? Kaip galima prasminti, kad šventa- dieiški ai psirengė ūkininkai būriaus patikoti šivėrižančios okupantus, kad mergiotės dainavo linksmiausias dainas, nerdamos priesąms vainikuoti ant kaklo tuo metu, kai visas kraštas tytomis lėdėjus, siaubo sukaustytas? Taip galėjo pa- rašyti tik Judas Iskarjotas!"

Tai kokia gi čia "pursvasklaida", gerbiamasis Užkurny? O gal "pursvasklaida" yra teisingo Alfonso Jakubėno atsiminimai apie brolią poetą Kazį Jakubėną, kuris 1950 m. sausio mėnesiu buvo nukankintas saugumo kėliu?"

P. Cvirkos skundas saugumo organams: "K. Jakubėnas pakeltu balsu saukė, kad "grąžinti išvežuosis brolius". Apie kokius "brolius" eina kalba, nesunku atspėti". Prie šio skundo P. Cvirka dar pridėjo dokumentą, liudijantį K. Jakubėno pašalinimą iš Rašytojų sąjungos už antitarybinę veik- lą.

J. Baltušio parodymai: "Tarybų valdžios atkūrimą K. Jakubėnas sutiko abejingai, be idėinio politinio paklimo li- teratūrinėje kuryboje. Ir galop paslėpė antitarybišką. Eilė- raščiu "Laikrodėlis" padarė užuominą dėl Raudonos ar- mijos..."

Kubėnas kurio valstybiname universitete skaitė sąsių ant- tarybinį kūrinių kurioo prikaikiojo tarybine vadovybė neu- garbinybę lietuvių išvežimą už Lietuvos TSR ribų" ("Jauni- mo gretos", 1988 Nr. 11-12).

Gerbiamasis Užkurny, gerai, kad išdrožė "Piemenuką" Juozui Baltušui, kurio rašytojo talentas nekabe nebėjo. Jų visą valią myli ir gerbi, ant Jūsų, "stačius proto" rašytoją Petrą Cvirką. Bet "neprudrinti smegenų" - Šiaurės Atėnų" skaitytojoms. Esmu giliai įsitikinęs, kad pastarieji Baltušio knygu nedegino nie po jo laipsnis, nei kur nors kurti. Užuot užsiminėjęs "pliausvasklaida", vėrciau išdrožtumėt koki nors Kalvių Ignatū LTRŠ laisvės rašytoju Aleksandru Gu- daičiu-Guzevičium pašlovinti, kurio mirties 30-ąsias met- nes šių metų balandžio mėnesį turėtume paminėti. Ar ne?